

DE 101WERKFORMEN FORMULE

HUGO BAKKER

Methode voor trainers en leerkrachten,
voor het creëren van meer impact
en leerresultaat

INLEIDING

Ben jij als trainer, coach, leerkracht, docent of procesbegeleider ook altijd op zoek naar nieuwe en originele werkvormen?

In dit boek vind je 101 originele werkvormen die impact hebben. Maar dit boek is meer dan alleen een bibliotheek met werkvormen. Dit boek beschrijft een methode voor het krachtig ontwerpen van trainingen of lessen (in de rest van het boek zal ik het woord 'training' gebruiken) waardoor je meer impact zult hebben en waardoor de leerresultaten omhoog zullen gaan.

Elke stap in de methode wordt ondersteund door beschrijvingen van werkvormen die actief en ervaringsgericht zijn.

Ik noem het de **101WERKVORMEN FORMULE**.

De Formule creëert:

- meer motivatie, plezier en energie tijdens jouw training;
- meer ervaren leren zodat er meer impact is in de training;
- meer veranderingsbereidheid door een krachtige reflectiemethode;
- meer commitment om daadwerkelijk het geleerde in de praktijk toe te passen;
- betere leerresultaten door effectieve implementatie methoden.

Waar ik als leerkracht en later als trainer last van had was dat leerlingen of deelnemers niet de resultaten bereikten die ik voor ogen had. Ik noem dit 'trainerspijn'. Dat was niet nodig geweest als ik geweten en toegepast had wat beschreven is in de 101werkvormen Formule!

Dit boek geeft je houvast en structuur om jouw trainingen dusdanig te ontwerpen, dat je geen last meer hoeft te hebben van trainerspijn. Deelnemers zullen een hoger leerrendement hebben en het geleerde daadwerkelijk implementeren!

ALLEREERST ONTDEK JE WAT DE 101WERKVORMEN FORMULE IS

De methode die ik beschrijf noem ik: **M.E.R.C.I.**

DE M VAN MOTIVATIE wordt als eerste uitgelegd. Je zult hiermee het geheim ontdekken waarmee je het motivatieniveau van iedere deelnemer verhoogt. Ik geef je ook een aantal ideeën voor werkvormen die actief en ervaringsgericht zijn om je hierbij te helpen. Daarna geef ik je ook nog een flink aantal leuke en originele kennismakers om je te helpen een kickstart te hebben met je groep. De kennismakers zijn laagdrempelig en makkelijk uit te leggen zodat je snel aan de slag kunt. Nu je de 101motivatie Formule hebt kun je verder met de volgende stap:

DE E VAN ERVARINGEN. In dit hoofdstuk leg ik je uit waarom je veel ervaringen moet creëren en ontdek je hoe je dit eenvoudig voor elkaar krijgt. Ik geef je vervolgens een groot aantal werkvormen die je toe kunt passen. Ik heb ze onderverdeeld naar onderwerp: samenwerken, vertrouwen, leiderschap en 'diversen'. Deze verdeling was eigenlijk onmogelijk te maken, weet je waarom?

Ervaringen zijn niet te voorspellen! Ik heb wel eens touwtje gesprongen met volwassenen en iemand leerde toen voor het eerst 'nee' zeggen. Dat zat niet in mijn voorbereiding... Als je de 101ervaringen Formule hebt ingezet, dan volgt deze stap:

DE R VAN REFLECTIE. Zonder terugkijken en beschouwen is correctie niet mogelijk. In dit hoofdstuk ontdek je wat de meest gemaakte fout van trainers is en hoe je de 101reflectie Formule toe kunt passen zodat de deelnemers hun ervaringen om kunnen zetten in commitment voor de volgende stap. Ik geef je ook hier een aantal werkvormen die je in kunt zetten, maar de 101reflectie Formule is vooral een gesprek tussen jou en de deelnemers. Je krijgt een stap voor stap evaluatietechniek die werkt!

Tussendoor moet de **energie HOOG** gehouden worden, dus ik geef je een aantal van mijn **favoriete ACTIEVE ENERGIZERS** waarbij veel gelachen zal worden!

DAN VOLGT DE C VAN COMMITMENT! Zonder besluit geen groei! Daarom heb ik de 101commitment Formule beschreven, waarin ik het verschil tussen een poging en een besluit uitleg en waarin ik je help om commitment te creëren bij je deelnemers.

Tot slot, en dit blijft het lastigste en daarom het meest pijnlijke onderdeel:

DE I VAN IMPLEMENTATIE! Je kunt mensen niet altijd aan de hand mee blijven nemen. Aan het einde van de training laat je je deelnemers los. Ik geef je vijf redenen waarom deelnemers niet goed zijn in implementeren (die allemaal op die ene, allesomvattende, reden neerkomen), zodat je ze om kunt buigen en daartoe geef ik je tips die jij kunt gebruiken om je deelnemers te helpen succesvol te implementeren.

MIJN DROOM IS...

dat de 101werkvormen Formule bijdraagt aan beter onderwijs en een hoger niveau van de trainingen binnen de zakelijke markt. Want door het gebruiken van de werkvormen en het toepassen van de Formule zullen meer impact en hogere leerresultaten gecreëerd worden. Mijn wens is dat het boek op de boekenlijst staat van elke pabo of lerarenopleiding in Nederland, België en de Nederlandse Antillen en dat iedere trainer, coach en procesbegeleider dit boek gelezen heeft en.... toepast!

Een hele nare eigenschap die ik als leerkracht of als trainer heb, is dat ik heel kritisch kijk naar hoe een andere trainer of leerkracht het doet. Als ik zelf een cursus volg, kijk ik naar de trainer door de ogen van iemand die zelf vaak voor een groep staat. Laatst zat ik als deelnemer in een training. Achter in de zaal zat de eigenaar van het trainingsbureau. Denk jij dan ook wat ik denk? "Er staat een stagiaire voor de groep! Die moet het nog leren en ik heb zoveel geld betaald om hier te zijn!" En plotseling zie ik allemaal dingen die niet goed gaan, ik zie iets aan de kleren die de trainer aan heeft, hij komt onzeker over, hij weet niet alles van het onderwerp, hij heeft zo'n raar accent... herkenbaar?

Heel veel mensen die een leraren- of trainersopleiding hebben gevolgd, hebben hier last van. In het voorbeeld hierboven merkte ik dat ik afgeleid was van de inhoud van de cursus en teveel bezig was met al die dingen die volgens mij niet goed waren of beter konden. Ik haalde niet het maximale uit die training.

Zo is het ook met dit boek. Als je jezelf laat afleiden door alles waar jij anders over denkt of wat jij anders hebt geleerd, dan sta je niet volledig open om iets nieuws te leren. Let daarom niet op mij, maar kijk wat jij uit dit boek kunt halen om méér impact te hebben in de groepen waar jij mee werkt. En kijk wat je kunt ontdekken over hoe je méér leerresultaten kunt bereiken met jouw deelnemers of leerlingen.

Lees dit boek om er voor jezelf het maximale uit te halen. Wees kritisch, maar wees ook open. Je kunt het namelijk pas beoordelen als je de 101werkvormen Formule zelf hebt toegepast.

Ik nodig je uit om de Formule toe te passen en je bevindingen naar mij te sturen. Misschien ontdek je wel iets wat je wilt aandragen of toevoegen voor een volgende druk van het boek!

GOUDEN TIP

Een gouden tip geef ik aan iedereen die het boek helemaal uitleest.
Dus ga snel verder met lezen!

Hugo Bakker

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	5
DE 101WERKVORMEN FORMULE	13
1 HOE IS DE 101WERKVORMEN FORMULE ONTSTAAN?	15
2 WAT IS EEN WERKVORM?	18
3 WAT ZIJN '101WERKVORMEN'?	19
4 WAT IS DE 101WERKVORMEN FORMULE?	21
5 DE GROOTSTE TRAINERSPIJN	26
M.E.R.C.I. – DE 101 MOTIVATIE FORMULE	29
1 AUTHENTICITEIT	32
2 HET WAARDENCONTRACT	33
3 PLEZIER	36
4 ENERGIE	37
5 MOTIVATIE WERKVORM: HANDTRICKS	38
6 MOTIVATIE WERKVORM: LOSMAKEN	39
7 MOTIVATIE WERKVORM: DOELLOPEN	40
KENNISMAKERS	43
1 ALTERNATIEF VOORSTELRONDJE	44
2 MENSELIJK BINGO	45
3 DIEREN RADEN SPEL	47
4 TWEE WAARHEDEN EN EEN LEUGEN	47
5 ALIBABA	48
6 NAMEN PANTOMIME	48
7 KRANTENMEPPERTJE	49
8 TWEET YOURSELF	49
9 SPEED DATING	50
10 JE FAVORIETE FILM	50
11 KIJK EN VERGELIJK	51
12 OVER DE STREEP	52
13 ZOEK DE OVEREENKOMSTEN	53
14 KNIE TEGEN KNIE	54
15 HEB JE OOIT?	55
16 TOSS A NAME (ÉÉN VAN MIJN FAVORIETEN!)	56
17 MY BEST FRIEND	59
18 SOCIOMETRIE OP WOONPLAATS	61
19 IN DE SPIEGEL	61

M.E.R.C.I. – DE 101ERVARINGEN FORMULE	63
1 MENSEN LEREN VAN ERVARINGEN!	65
2 ZES REDENEN WAAROM DIT ONDERDEEL MAKKELIJK IS VOOR JOU ALS TRAINER	66
3 HOE LEES JE HET KOMENDE HOOFDSTUK MET ERVARINGSGERICHTE WERKVORMEN?	68
ERVARINGSGERICHTE WERKVORMEN ‘SAMENWERKING’	69
1 NUMBERS	70
2 ‘HELP MIJ’ TIKKERTJE	73
3 KNIEËN TIKKERTJE	74
4 QUICK TOUCH	76
5 IEDEREEN IS HEM	77
6 HET LEUKSTE SPEL OOIT	79
7 HELIUM STICK	80
8 HULA HOOP	81
9 PARACHUTE	82
10 WAT IK ZO MOOI VIND AAN...	83
11 TOUWTJES LOSMAKEN	84
12 HET MAGISCHE TOUW	85
13 TRAFFIC JAM	87
14 MINE FIELD	89
15 ARMPJE DRUKKEN	90
16 MENSELIJKE KNOOP	91
17 ISLANDS	92
18 KLEED OMDRAAIEN	93
19 LAAT DE BAL NIET VALLEN	94
ERVARINGSGERICHTE WERKVORMEN ‘VERTROUWEN’	95
1 CHINEES BOKSEN	97
2 CHINEES KLEVEN	98
3 IEDEREEN OMHOOG	99
4 DE GROTE OVERSTEEK	100
5 CHALLENGE CIRCLE	101
6 CONTACT MAKEN	103
7 WALKIE TALKIE	104
8 DRIE = ÉÉN	105
9 GUIDED TOUR	106
10 TRUST RUN	108
11 TRUST FALL FASE 1	109
12 WILLOW IN THE WIND	110
13 TRUST FALL FASE 2	111

ERVARINGSGERICHTE WERKVORMEN 'LEIDERSCHAP'	113
1 OP VOLGORDE VAN...	114
2 MOEDERKLOEK	115
3 TANGRAM	117
4 LEER ME LOPEN	119
5 BEN JIJ DAT?	120
6 DE CIRKEL VAN 100	121
7 PUZZELS	122
8 NAAR DE ANDERE KANT	123
9 LOSLATEN	124
10 111, 222	125
M.E.R.C.I – DE 101REFLECTIE FORMULE	127
1 DE 101REFLECTIE FORMULE	128
2 WAAROM JE JE EGO LOS MOET LATEN	130
3 DE MEEST GEMAAKTE FOUT VAN TRAINERS BIJ REFLECTIE	130
4 WAT JE EERST MOET HEBBEN VOORDAT ER GEDEELD WORDT	131
5 DE 101REFLECTIE FORMULE	133
6 DIT IS HET MOMENT OM DE THEORIE UIT TE LEGGEN!	137
7 WAT KUN JE ALS TRAINER DOEN ALS 'DE KWARTJES' PAS NÁ DE TRAINING VALLEN?	139
8 BIJ ELKE WERKVORM REFLECTEREN?	139
WERKVORMEN 'REFLECTIE'	140
1 SCHUIFELEN IN EEN RONDJE	142
2 FEEDBACK IN EEN RONDJE	143
3 LEG EEN KNOOP	143
4 TWEE MINUTEN HERHALEN	144
5 BODY LANGUAGE	145
WAAROM EN WANNEER ENERGIZERS	147
1 WAAROM ENERGIZERS?	148
2 WANNEER ENERGIZERS?	149
ENERGIZERS	151
1 TWEE NEUZEN	152
2 SCHOOTZITTEN	153
3 RONDE TELLER	153
4 ALTERNATIEF ARAMSAMSAM	154
5 DUIMEN WORSTELLEN	154
6 RACE TEGEN DE KLOK	155
7 LEVEND DOOLHOF	155
8 KLAP-STAP-KRAB	156

9	DE KNOOP	157
10	DE STAMPENDANS	157
11	KLAP KLAP	157
12	ALTERNATIEF 'BIBELE BOB'	158
13	HANS WORST	159
14	STEEN, PAPIER, SCHAAR	159
15	STEEN, PAPIER, SCHAAR EVOLUTIE	160
16	HINKEL DUWERTJE	161
17	LASER TIKKIE	161
18	VOETEN TIKKIE	161
19	ECHT DOEN HÈ, DEZE ENERGIZERS!	162
M.E.R.C.I – COMMITMENT		163
1	HET VERSCHIL TUSSEN EEN POGING EN EEN BESLUIT	165
2	WAT HELPT OM HET VOL TE HOUDEN?	167
3	WAAROM IS EEN COMMITMENT ZO BELANGRIJK IN JOUW TRAINING?	168
WERKVORMEN 'COMMITMENT'		169
1	PEAK POLSBANDJE	170
2	WAARDEN IN 1 MINUUT	171
3	GROUP JUGGLE	173
4	SCHRIJF EEN KAART	175
5	PRESENTEER	175
6	VERGELIJK GOEDE EN SLECHTE BESLUITEN	176
M.E.R.C.I. – IMPLEMENTEREN		177
1	VIJF REDENEN WAAROM DEELNEMERS NIET IMPLEMENTEREN	178
2	NEGEN MANIEREN OM ALS TRAINER HET IQ VAN DE DEELNEMERS TE VERHOGEN	183
AFRONDEURS		187
1	GOTCHA	188
2	LANGS DE LIJN	189
3	SYMBOLISCH AFRONDEN	189
4	LUCIFER EVALUATIE	189
5	MY BEST FRIEND – DE AFRONDING	190
6	APPLAUSMETER	191
7	DRIE VRAGEN AFRONDER	191
SLOT- EN DANKWOORD		193

DE 101WERKVORMEN FORMULE

DE 101WERKVORMEN FORMULE

Nooit eerder zag ik het zo helder voor me. Al die jaren training geven aan mensen, van klein tot groot, gemotiveerd en ongemotiveerd, worden samengevat in de **101werkvormen Formule**. Al mijn kennis en ervaring stop ik in dit boek, een handboek voor trainers, coaches, begeleiders, leerkrachten en docenten.

Sinds ik op de website www.101werkvormen.nl het e-book publiceerde gebeurt het op netwerkbijeenkomsten, trainingen of andere gelegenheden meer en meer dat mensen mij aanspreken en mij bedanken voor de talrijke originele werkvormen die zij er in ontdekt hebben. Iemand vertelde mij zelfs dat hij het e-book uitgeprint heeft en tijdens trainingen altijd bij zich heeft. Wanneer hij het dan even niet meer weet, bladert hij gauw even in het boek ... en kan zo weer verder.

Mensen vertellen mij regelmatig dat ze de 101werkvormen hebben uitprobeerde tijdens hun training. Ik denk dan: "Huh, dat was een lange training dan...!" Maar wat blijkt: het toepassen van de werkvormen was een soort begrip geworden. "Ik heb je 101werkvormen gedaan."

Ook denk ik op dit moment aan de vele mails, tweets en opmerkingen op de website die ik dagelijks krijg van mensen die mij bedanken voor het e-book. "Zoveel moois, zo'n diversiteit aan werkvormen, zoveel geleerd van je."

De tweet van @JacolinevdPlas is mijn favoriet:

@hugo_bakker wat heb je een pracht van een e-bookwerk "gebakken".

'HUGE' Hugo :-)

1 HOE IS DE 101WERKVORMEN FORMULE ONTSTAAN?

Ik heb ontdekt dat ik een manier van trainen hanteer en volgens een bepaald stramien werk. Iets dat voor mij volkomen logisch is. Al mijn trainingen zijn op een vaste manier opgebouwd. Ik hoef daar niet over na te denken maar ik krijg er wel vragen over. Op een zeker moment besepte ik dat ik een eigen methode hanteer. "Dat is cool!" dacht ik en toen ben ik er bewuster over na gaan denken en het uit gaan schrijven.

Mijn methode is in een hele simpele stap-voor-stap-structuur te verwoorden.

De methode bestaat uit 5 stappen en bij elke stap heb ik bijbehorende werkvormen gevoegd.

Ik ben op zoek gegaan naar wat 101werkvormen zo uniek maakt en hoe het kan dat dit een begrip is geworden. Dit terwijl het gewoon een verzameling werkvormen is, die ik niet eens zelf (op een paar na dan) verzonnen heb!

Wat zijn de elementen die ik gebruik in mijn trainingen, die voor mij zo gewoon zijn, dat ik er niet bij stilsta?

Tijdens deze zoektocht heb ik ontdekt dat ik een Formule toepas, die maakt dat deelnemers nooit meer vergeten wat ze geleerd hebben en ook daadwerkelijk iets gaan doen met hetgeen ze geleerd hebben. Deze Formule bestaat uit een aantal elementen die, wanneer je ze succesvol toepast, zullen leiden tot resultaten. Als je de Formule toepast zul je meer plezier, meer energie en meer impact creëren in jouw trainingen. Je zult met meer plezier je werk doen en met meer voldoening terugkijken als je 's avonds op de bank zit. De inhoud zal beter beklijven bij de deelnemers en je zult daadwerkelijk levens zien veranderen.

Mijn leven is veranderd door een tikspel

Mijn leven is veranderd door een tikspel. Door een tikspel zul je misschien denken? Ja, door een simpel tikspel! Bedoel je dat ik straks met een stel volwassenen tikkertje moet gaan spelen? Als je dit hoofdstuk uitleest weet je het antwoord.

We spelen het spel 'Iedereen is hem'. De trainer vraagt ons in de derde fase van het spel (lees de eerste fasen verderop in dit boek) een doel te stellen: hoeveel mensen ga je tikken? Als je mij kent dan weet je dat ik heel mijn leven aan atletiek doe, mijn zelfbeeld is dat ik hard kan rennen, dus ik denk: "Ik pak er minstens 10." Na het startsignaal ga ik als een gek tekeer. Ik tik alles wat los en vast zit. Einde spel, uithijgen, geweldig! Tot het moment dat de trainer vraagt: "Wie heeft zijn doel bereikt?" Au!

Waarom au? Ik heb niet eens geteld! Dus waarom au? Omdat ik direct zie dat ik dit buiten dit spel (buiten dit grasveld of deze zandvlakte zeg ik dan altijd), ook doe! Ik begin ergens aan, stel een doel, en vervolgens ga ik als een gek rennen. Alleen tijdens het spel vergeet ik te tellen. Hoe kan ik weten of ik mijn doel heb gehaald als ik niet eens weet hoeveel mensen ik heb getikt? Nu zul je misschien denken: "Het is toch maar een spel...?"

Nee, het is geen spel!

De 101werkvormen Formule is geen spel! Het is keihard een spiegel voor je leven! Mijn leven is na dit tikspel veranderd. Ik ben gaan meten. Met als gevolg dat ik nu mijn doelen wel haal! Niet altijd (piept een stemmetje in mijn hoofd), maar dan weet ik in ieder geval dat ik het niet gehaald heb en dat ik moet bijsturen ;).

De 101werkvormen Formule is een levensveranderende manier van trainen. Het is simpel, het is leuk, het is actief en er zal veel gelachen worden. Dat maakt dat het een positief anker bouwt en dat mensen het nooit meer zullen vergeten!

In dit boek leer ik je wat de 101werkvormen Formule is en ontdek je hoe jij deze Formule kunt toepassen waardoor jouw training meer impact heeft op de levens van deelnemers in jouw training, de mensen die jij begeleidt, de kinderen die in jouw klas zitten of de studenten die jij begeleidt.

Je hoeft geen goede trainer te zijn

Ooit heb ik de pabo gedaan, de pedagogische academie voor het basisonderwijs. Ik ben opgeleid om kinderen les te geven. Voor mij was dat geen roeping. En ik weet nog dat ik altijd met mijn Samsonite koffertje waar mijn boterhammen, een kladblok en een pen in zat, aankwam in de kantine. Ik legde vervolgens mijn koffer op één van de tafels en daarna legde ik mijn hoofd op de koffer. In die tijd was ik niet bewust bezig om een hele goede meester te worden. Ik deed maar drie dingen in die tijd: sporten, afwassen in een restaurant en achter de meiden aan zitten. Het enige waar ik serieus mijn best voor deed was mijn stage. Ik zette mij in om de kinderen op mijn stageschool zo goed mogelijk te helpen. Ik bereidde mijn lessen gedegen voor en ik liet niets aan het toeval over. En het zal je niets verbazen dat ik daarvan het meeste leerde. Ervaren in de praktijk! 99% van de lessen die ik op de opleiding heb gehad, leken mij zinloos en waren saai want ze gingen niet over sport, niet over meisjes, ze hadden niet de inhoud die een student eigenlijk moest leren, ze waren niet actief, er werd niet gelachen.

Dat was 25 jaar geleden!

Klopt, natuurlijk is er veel veranderd. En eerlijk gezegd weet ik niet precies wat mijn

punt is alleen dat ik niet alles volgens het boekje doe. Ik heb op de lerarenopleiding niet goed opgelet, dus ik weet niet precies hoe het moet. Ik ben niet goed in theorie, ik ken niet allerlei communicatiemodellen uit mijn hoofd. Voor mij is er niet één waarheid. Inleiding, kern, verwerking; dat is het model dat begin jaren 90 aangeleerd werd op de pabo (betrapt! Ik heb wel opgelet!). Na die tijd zijn er diverse modellen toegevoegd; directe instructie, coöperatief leren, ontwikkelingsgericht leren zijn zo een aantal kreten die in mij opkomen. “Allemaal waar en allemaal goed”, zeg ik dan.

Moeten we niet gewoon logisch nadenken?

Ken jij wel al die modellen en weet jij wel precies hoe het moet? Ik niet dus, dat is wel duidelijk! Moeten we in de basis niet gewoon kijken en luisteren naar wat er gebeurt? Als we met groepen mensen werken, groot of klein, dan is het toch logisch dat leren leuk moet zijn om het beter te laten bekliven? Als we er kort over nadenken dan is het toch normaal dat we energiek moeten zijn om nieuwe dingen beter op te nemen? En is het niet vanzelfsprekend dat we leren door te doen en dan pas echt ontdekken hoe het moet? Het is toch logisch dat als je beweegt, het uit je hoofd gaat en herinneringen in je lijf gaan zitten? Het is toch zo klaar als een klontje dat als je buiten bent je veel meer en makkelijker kunt bewegen?

Iedereen kan werken met de 101werkvormen Formule

Je hoeft geen goede trainer te zijn om de Formule te kunnen hanteren. Het is een kwestie van doen! Het is ook een kwestie van kijken wat er gebeurt en daar een vraag over stellen. Het is zelfs zo dat als je als trainer een onduidelijke instructie geeft dat de groep daarvan kan leren. Geloof me, ik heb vaak genoeg niet opzettelijk een verwarrende instructie gegeven en het resultaat was geweldig!

Dit boek geeft je hele eenvoudige handvatten om te werken met mensen en om ze een stap verder te helpen in hun leerprocessen; welke deze ook moge zijn. Je kunt mensen alleen maar leren waar ze aan toe zijn. Dat vind ik boeiend. Vaak heb ik teruggekregen van deelnemers aan mijn trainingen of workshops dat ze dagen na de sessie nog steeds allerlei kwartjes hoorden vallen. Inzichten komen op het moment dat je daar klaar voor bent. Dit boek zal jou ook inzichten geven; welke weet ik niet zoals je begrijpt. Dat hangt helemaal af van waar jij nu staat als trainer, coach, begeleider, adviseur, leerkracht of docent.

99% van de mensen luistert niet goed

In alle jaren dat ik de 101werkvormen Formule toepas zie ik dat 99% van de groep niet goed luistert naar elkaar. Al bij het allereerste spel dat ik met ze speel wordt dit pijnlijk duidelijk. Het enige dat ik hoef te doen is het spel stilleggen en de vraag stellen: “Zijn jullie naar elkaar aan het luisteren?”. Je hebt alvast één gegarandeerde interventie die impact heeft op het functioneren van de groep die jij begeleidt.

2 WAT IS EEN WERKVORM?

In het land van trainers, coaches, begeleiders, adviseurs, leerkrachten en docenten is een werkvorm een begrip. We hoeven niet uit te leggen waar het over gaat. Maar niet iedereen weet dat. Als ik mensen vertel dat ik een website heb, 101werkvormen.nl, dan moet ik echt uitleggen wat een werkvorm is.

Op de opleiding leerde ik dat elke les een inleiding, een kern en een verwerking van het geleerde heeft. Zowel in de inleiding, als in de kern als in de verwerking kunnen werkvormen ingezet worden. Eigenlijk zegt het woord het al; de vorm waarin gewerkt wordt.

Laat ik het heel simpel uitleggen aan de hand van de allereerste les die ik in 1989 gaf aan kinderen van groep 4: voorlezen. Als ik voorlees aan een groep kinderen dan lees ik hardop voor en de kinderen luisteren aandachtig (ja, meestal werkt het zo dat ze dan luisteren). Je zou dit een werkvorm kunnen noemen.

Ik had net zo goed een andere werkvorm kunnen kiezen: één van de kinderen leest voor en de rest luistert. Of ik had ze in groepjes van 4 kunnen verdelen en om de beurt aan elkaar voor laten lezen. Of ik had ze in tweetallen kunnen verdelen en....

Ik weet nog heel goed dat het volgende gebeurde:

ik ben klaar met het verhaal van mijn eerste les en wil snel weer veilig achterin de klas gaan zitten. Wat denk je dat er gebeurt? Dit had ik niet voorbereid! Eén van de kinderen steekt zijn vinger op!! Ik moet wel een beurt geven aan dat kind. Wat zou hij gaan vragen en wat zou ik moeten zeggen?

Een nieuwe werkvorm ontstaat: een vraaggesprek. Een kind stelt een vraag en de leerkracht geeft antwoord.

Ik had net zo goed kunnen luisteren naar de vraag en de kinderen kunnen vragen: "Wie weet het antwoord op de vraag?"

Of ik had de kinderen in groepjes kunnen verdelen en een aantal vragen op laten schrijven en die aan elkaar laten beantwoorden.

Of ik had zelf een aantal vragen op papier kunnen zetten en deze individueel kunnen laten beantwoorden.

Of ik had...

Zo zijn er in de loop der jaren heel wat werkvormen ontwikkeld. De werkvormen die je in dit boek vindt komen overal en nergens vandaan. Iemand verzint een werkvorm, één van de deelnemers denkt: "Dat is een leuke werkvorm, die ga ik ook eens toepassen!" Het is bij werkvormen om die reden heel lastig om bronvermeldingen te doen. In dit boek vind je dan ook geen bronnen.

3 WAT ZIJN '101WERKVORMEN'?

Als trainer, coach, begeleider, adviseur, leerkracht of docent wil je volgens mij maar één ding en dat is dat jouw 'kinderen', klein, groot of volwassen, zo veel mogelijk leren in de tijd die je met ze hebt. En belangrijker: dat ze het geleerde gaan toepassen. DOEN, DOEN, DOEN, zeg ik altijd!

Je wilt ze iets leren of een verandering creëren en dat heeft alleen maar zin als ze het daadwerkelijk toe gaan passen. Misschien is dit wel de grootste frustratie van trainers, coaches, adviseurs, begeleiders, leerkrachten en docenten (die ik in de rest van dit boek gewoon 'trainer' zal noemen). Ik weet nog dat ik in één van mijn eerste baantjes les gaf aan groep 7 op een school voor moeilijk lerende kinderen. Wil je weten waarom ik er na twee jaar al mee stopte?

In het begin van het schooljaar leerde ik de kinderen rijtjes met sommen onder de 100. Je kent het wel: $12 + 24$. Aan het einde van het jaar hadden we uren lang rijtjes met sommen gemaakt en wat denk je? Precies! We waren nog steeds bezig met sommen onder de 100. "Deze kinderen kunnen niet meer, ze zitten aan hun plafond." werd mij verteld. Ik wist niet beter, raakte gefrustreerd en ging weg.

Nu, 25 jaar later, kom ik regelmatig bij business trainingen en wordt door de trainer openlijk gezegd dat 90 procent van de aanwezigen NOOIT iets zal doen met hetgeen ze in de training leren. Ik vind dat fascinerend! Hoe kan dit? Waarom passen mensen niet toe wat ze leren?

De 101werkvormen Formule is dé oplossing voor dit probleem. De eigenlijke reden voor het schrijven van dit boek is dat ik het zo pijnlijk vind om te zien dat deelnemers te weinig van de opgedane kennis en vaardigheden toepassen in de praktijk, in hun dagelijks leven. Implementeren noem ik dat.

Als trainers de Formule consequent toepassen zullen de resultaten explosief toenemen.

101werkvormen zijn werkvormen die een maximale impact hebben en ervoor zorgen dat de lesstof blijft hangen omdat je ze fysiek ervaart. Ik zal dat tikspel noooooit meer vergeten, het zit in mijn systeem als een anker. Elke keer dat ik geneigd ben in mijn oude valkuil te stappen om mijn doelen onderweg niet te meten (ja, het komt af en toe nog voor) denk ik aan dat tikspel. Ik zie mezelf weer op dat grasveld staan met die groep mensen en ik hoor mezelf vertellen wat ik zojuist ontdekt heb over mezelf en hoe ik dat voortaan anders ga doen.

101werkvormen hebben een enorm effect omdat je ze aan den lijve ondervindt, je ze buiten toepast, op een plek waar je vrij kunt bewegen. Ik hoor je denken: "Dat vind

ik niks.” of “Dat doe ik nooit.”, of “Dat kan bij ons niet.” Lees dit dan aandachtig door: je hoeft niet naar buiten om 101werkvormen te doen maar als je enigszins de mogelijkheid hebt ga dan toch naar buiten. Als je buiten bent heb je meer ruimte, meer bewegingsvrijheid en creëer je automatisch meer openheid om te leren. En ook is er meer ruimte om energie te zijn.

101werkvormen zijn energie. “Everything is Energy” is een kreet die ik veel hoor en dat is ook zo. Ik zal het op mijn simpele manier uitleggen. Alles in het universum is gemaakt van hetzelfde spul. Alleen presenteert het zich in verschillende maten en vormen. Er zit bijvoorbeeld net zoveel leegte in een zware eiken tafel als in een suikerspin. Nu is dit niet het boek om je hiervoor te interesseren en om dit helemaal uit te werken. Mijn punt is dat je naarmate je energieniveau hoger is je meer op kunt nemen. De 101werkvormen Formule zorgt ervoor dat de deelnemers actief zijn. Vaak genoeg heb ik in mijn periode dat ik ICT-trainingen gaf deelnemers weg zien dommen. Ik paste de Formule toen nog niet toe. Nog nooit heb ik iemand die buiten actief bezig is met zijn ogen dicht zien staan.

Het andere element is plezier. Ik ben er, zonder daar enige theorie op na te slaan, van overtuigd dat wanneer we plezier hebben we véél meer, sneller en beter leren! Immers, als jij niet gemotiveerd bent, geen plezier hebt tijdens een training, hoe groot is dan de kans dat je het maximale rendement eruit haalt? Daar hoeven we toch geen studie van te maken? De 101werkvormen Formule zorgt altijd voor plezier, er wordt altijd gelachen en vandaaruit gaan we verder....